

ترجمہ

تحف العقول

عن آل الرسول ﷺ

ابو محمد ابن شعبہ حرانی (رحمۃ اللہ)

جلد دوم

سید علی حسینی

سرشناسه	: ابن شعبه، حسن بن علی، قرن ۴ ق.
عنوان قراردادی	: تحف العقول عن آل الرسول ﷺ، فارسی - عربی.
عنوان و نام پدیدآور	: ترجمه تحف العقول عن آل الرسول ﷺ / ابومحمد ابن شعبه حرانی؛ مترجم سیدعلی حسینی
مشخصات نشر	: قم: اندیشه مولانا، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۲ ج.
شابک	: ۴۴۰۰۰ ریال دوره: ۱- ۹۲- ۵۶۳۴- ۶۰۰- ۹۷۸- ۵- ۹۴- ۹۷۸- ۶۰۰- ۵۶۳۴- ۹۲- ۱- ISBN : 978-600-5634-94-5 ج ۲
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: فارسی - عربی.
یادداشت	: ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۱) فیپا.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: احادیث اخلاقی -- احادیث شیعه -- قرن ۴ ق.
موضوع	: اخلاق اسلامی.
شناسه افزوده	: حسینی، سیدعلی، ۱۳۳۶ - . مترجم.
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۱ - ۳۰۴۱ ت ۲۵ الف / BP ۲۴۸
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۶۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۹۵۹۳۰۳

مؤلف

تحف العقول (جلد دوم)

سخنان چهارده معصوم علیهم السلام

مؤلف: ابو محمد ابن شعبه حرانی

مترجم: سیدعلی حسینی

ناشر: اندیشه مولانا

چاپخانه: قدس، قم

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۴۰۰۰ تومان

شابک (دوره): ۱- ۹۲- ۵۶۳۴- ۶۰۰- ۹۷۸- ۵- ۹۴- ۹۷۸- ۶۰۰- ۵۶۳۴- ۹۲- ۱- ISBN : 978-600-5634-94-5

شابک (ج ۲): ۵- ۹۴- ۵۶۳۴- ۶۰۰- ۹۷۸- ۵- ۹۴- ۹۷۸- ۶۰۰- ۵۶۳۴- ۹۴- ۵- ISBN : 978-600-5634-94-5

اندیشه مولانا

◀ قم، خیابان صفائیه، جنب مدرسه امیرالمؤمنین علی، پلاک ۳۶

تلفن: ۷۷۴۳۵۴۴ - ۷۷۳۳۶۴۵ - فاکس: ۷۷۳۸۸۱۴

◀ تهران - خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری

روبروی اداره پست، پلاک ۱۲۴ - تلفن ۶۶۴۰۸۹۲۷ - ۶۶۴۰۹۳۵۲ - فاکس ۶۶۹۷۷۶۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱۱	❖ روایاتی از امام باقر محمد بن علی علیه السلام
۱۳	«سفارش‌های امام باقر علیه السلام به جابر بن یزید جعفی»
۲۲	«گفتگوی دیگر آن حضرت با جابر»
۲۵	«از سخنان آن حضرت پیرامون احکام شمشیرها»
۳۴	«اندرز»
	سخنان کوتاه امام باقر علیه السلام در این زمینه‌ها: (پند، حکمت و آموزه‌های
۳۹	اخلاقی)
۴۸	«پیوند مکتبی»
۵۸	«اسباب آموزش در قرآن مجید»
۶۹	❖ روایاتی از امام صادق جعفر بن محمد علیه السلام
۷۱	«سفارش‌های امام صادق علیه السلام به عبدالله بن جندب»
۹۳	«سفارش‌های آن حضرت به ابوجعفر محمد بن نعمان احول»
۹۵	«تقیّه و فلسفه آن»

- ۱۰۵ نامه آن حضرت به جمعی از شیعیان و یارانش
 ۱۱۰ از سخنان آن بزرگوار که برخی از شیعیان آن را «دُر فشانی» نامیده‌اند
 ۱۱۰ «شیوه صحیح نقد و تذکر»
 ۱۲۷ «برترین توصیه نسبت به پدر و مادر»
 ۱۳۴ گفتار آن حضرت در وصف
 ۱۳۴ محبت به اهل بیت، توحید، ایمان، اسلام، کفر و فسق
 ۱۳۹ «وصف ایمان»
 ۱۴۱ «وصف اسلام»
 ۱۴۲ بیان [چگونگی] بیرون رفتن از [قلمرو] ایمان
 ۱۴۵ پاسخ آن حضرت درباره انواع معیشت بندگان و راه‌های صرف اموال
 ۱۴۷ «تفسیر انواع ولایت»
 ۱۴۹ تفسیر اقسام داد و ستد
 ۱۵۱ تفسیر اقسام اجاره
 ۱۵۴ «تفسیر صنایع»
 ۱۵۶ موارد خرج کردن اموال و بخشش آن‌ها
 ۱۵۸ خوردنی‌های حلال
 ۱۵۹ حیوانات حلال گوشت
 ۱۵۹ تخم‌های حلال
 ۱۶۰ شکار دریا
 ۱۶۰ نوشابه‌های حلال
 ۱۶۱ پوشاک‌های حلال
 ۱۶۱ زناشویی‌های حلال
 ۱۶۲ اقسام مالکیت

۱۶۳	نامه آن حضرت پیرامون غنیمت‌ها و حکم وجوب خمس
	استدلال آن حضرت بر صوفیانی که آمده بودند ایشان را از طلب دنیا
۱۷۸	منع کنند
۱۹۳	سخنان آن حضرت پیرامون آفرینش و ترکیب وجود انسان
۱۹۸	«سخنان حکیمانه آن حضرت»
۲۰۱	سخنان کوتاه آن حضرت در این زمینه‌ها: پند، حکمت، زهد و...
۲۰۴	«امر به معروف از خشونت جداست»
۲۰۷	«دروغ با ایمان سازگار نیست»
۲۱۴	«نظر محقق طوسی پیرامون یقین»
۲۴۳	«راه حل روشن برای مسأله «جبر و اختیار»»
۲۵۲	«لقمان که بود؟»
۲۵۴	«گوشه‌ای از حکمت لقمان»
۲۷۸	«نقش اسلام در احیای ارزش مقام زن»
۲۸۱	❖ روایاتی از امام کاظم، موسی بن جعفر علیه السلام
۲۸۳	«سفارش‌های امام کاظم علیه السلام به هشام و توصیف عقل»
۲۹۰	«اکثریت عددی اهمیت ندارد»
۳۳۳	«سپاهیان عقل و جهل در برابر یکدیگر»
۳۳۶	«از سخنان حکیمانه آن حضرت»
	قسمتی از گفتگوی مفصل امام کاظم علیه السلام با هارون الرشید که به ذکر
۳۳۸	مورد حاجت اکتفا می‌کنیم
۳۵۰	سخنان کوتاه آن بزرگوار در این زمینه‌ها: پند، حکمت، پارسایی و...

❁ روایاتی از امام بزرگوار علی بن موسی الرضا علیه السلام ۳۶۵

«پاسخ امام رضا علیه السلام به سؤالات مأمون درباره «کلیات شریعت اسلام»» ۳۶۷

«عصمت پیامبران» ۳۸۱

«طرح یک شبهه و پاسخ از آن» ۳۸۲

«طرح یک شبهه و پاسخ از آن» ۳۸۶

«فرق میان اسراف و تبذیر» ۳۹۰

«از سخنان آن حضرت در توحید» ۳۹۲

«گفتار آن حضرت درباره بندگان برگزیده ۳۹۷

«آنجا که پیوندها گسیخته می شود» ۴۰۱

«طرح یک پرسش و پاسخ از آن» ۴۰۷

«مودت اهل بیت علیهم السلام، پاداش رسالت است» ۴۱۳

«توصیف آن حضرت از امامت و امام و جایگاه آن» ۴۲۷

«سخنان کوتاه آن حضرت پیرامون پند، حکمت، زهد و...» ۴۴۰

❁ روایاتی از امام ناصح هادی ابوجعفر محمد بن علی علیه السلام ۴۵۹

«پاسخ آن حضرت درباره کسی که در حال احرام سکاری را بکشد» ۴۶۲

«فلسفه تحریم صید در حال احرام» ۴۶۷

«یک مسأله عجیب» ۴۷۱

«سخنان کوتاه آن حضرت در این زمینه ها: پند، حکمت، زهد و...» ۴۷۳

❁ روایاتی از امام راشد و صابر ابوالحسن علی بن محمد علیه السلام ۴۸۱

نامه امام هادی علیه السلام در رد اهل جبر و تفویض و اثبات عدل و مرتبه بین

جبر و اختیار ۴۸۳

۴۹۶	«چهره باطنی اعمال ما»
۴۹۶	«تناسب چهره واقعی عمل با ظاهر آن»
۴۹۷	«طرح یک پرسش و پاسخ آن»
۵۰۸	«تسلیم در برابر حق، روح اسلام است»
۵۱۹	«تفسیر تند رستی»
۵۱۹	«چرا انسان برترین مخلوق است؟»
۵۲۷	«مستضعف کیست؟»
۵۳۸	«فلسفه آزمایش و امتحان الهی»
۵۴۳	«بحثی پیرامون محکم و مثابه»
۵۴۶	«پاسخهای امام هادی علیه السلام به سوالات یحیی بن اکثم»
۵۶۰	«سخنان کوتاه آن حضرت در این زمینه‌ها: پند، حکمت، پارسایی و...»
۵۶۴	«سعد و نحس ایام»

❁ روایاتی از امام عسکری ابو محمد حسن بن علی علیه السلام ۵۷۱

۵۷۳	«نامه امام حسن عسکری علیه السلام به اسحاق بن اسماعیل نیشابوری»
۵۸۰	سخنان کوتاه آن حضرت در این زمینه‌ها: پند، حکمت، رهد و...

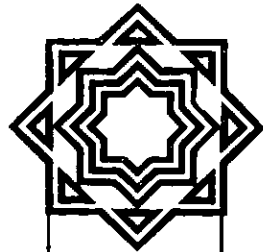
❁ رازگویی خدای سبحان با موسی بن عمران علیه السلام ۵۹۳

❁ رازگویی خداوند متعال با عیسی بن مریم علیه السلام ۶۰۹

❁ پنندهای حضرت عیسی علیه السلام در انجیل و غیره ۶۲۵

۶۲۵	«و از حکمت‌های او»
-----	--------------------

❁ سفارشهای مفضل بن عمر به جمعی از شیعیان ۶۵۷

وَرُويَ عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ
عَنْ عِلْمِ اللَّهِ وَ عِلْمِ رَسُولِهِ
أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

روایاتی از امام باقر
محمد بن علی عَلَيْهِ السَّلَامُ

«وَصِيَّةُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَابِرٍ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ»

رَوَى عَنْهُ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ لَهُ: يَا جَابِرُ اغْنِمْ مِنْ أَهْلِ زَمَانِكَ خَمْسًا: إِنْ حَضَرْتَ لَمْ تُعْرِفْ، وَ إِنْ غَبَيْتَ لَمْ تُفْتَقِدْ، وَ إِنْ شَهِدْتَ لَمْ تُسَاوِرْ، وَ إِنْ قُلْتَ لَمْ يُقْبَلْ قَوْلُكَ، وَ إِنْ خَطَبْتَ لَمْ تُزَوَّجْ. وَ أَوْصِيكَ بِخَمْسٍ: إِنْ ظَلِمْتَ فَلَا تَظْلِمَ، وَ إِنْ خَانُوكَ فَلَا تَخُنْ، وَ إِنْ كُذِّبْتَ فَلَا تَغْضَبْ، وَ إِنْ مُدِخْتَ فَلَا تَفْرَحْ، وَ إِنْ ذُمِمْتَ فَلَا تَجْزَعْ، وَ فَكَّرْ فِيمَا قِيلَ فَيْكَ، فَإِنْ عَرَفْتَ مِنْ نَفْسِكَ مَا قِيلَ فَيْكَ، فَسُقُوطُكَ مِنْ عَيْنِ اللَّهِ جَلَّ وَ عَزَّ عِنْدَ غَضَبِكَ مِنَ الْحَقِّ أَكْثَرُ عَلَيْكَ مُصِيبَةً مِمَّا خِفْتَ مِنْ سُقُوطِكَ مِنْ أَعْيُنِ النَّاسِ، وَ إِنْ كُنْتَ عَلَى خِلَافٍ مَا قِيلَ فَيْكَ، فَتَوَابُ اكْتَسَبْتَهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَتَغَبَّ بِدُنُوكَ.

«سفارش‌های امام باقر علیه السلام به جابر بن یزید جعفی»

ای جابر! پنج چیز را از مردم زمانه غنیمت شمار:

۱- اگر حضور یافتی شناخته نشوی. ۲- آنگاه که غایب شوی، از تو نپرسند. ۳- اگر

۱. جابر بن یزید، جعفی کوفی از فضلا و بزرگان شاگردان امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام است، وی در میان اصحاب آن دو بزرگوار مقامی بس شامخ و ارجمند داشته و رازدار علوم سریه حضرات

در محل [مشورت] باشی از تو رأی نخواهند. ۴- و اگر پیشنهادی دهی نپذیرند. ۵- اگر خواستگاری کنی، رد کنند.

و [انجام] پنج کار را به تو سفارش می‌کنم: ۱- اگر ستم دیدی، ستم مکن. ۲- اگر به تو خیانت کردند، خیانت نکن. ۳- اگر تکذیب کردند، برافروخته مشو. ۴- اگر به نکویی یاد شدی، شاد مشو. ۵- اگر نکوهشت کردند، برآشفته مشو. [بلکه] در گفتار مردم نسبت به خود تأمل کن، اگر آن عیب که گویند در خود مشاهده کردی [بدان که] از چشم خدا افتادن - برای آشفتن از سخن حق مصیبتی است بزرگتر - از افتادن از چشم مردم، که از آن بیمناکی و اگر بر خلاف گفتار مردم بودی، پس [این تهمت ناروا برای تو] ثوابی بی رنج و زحمت است [که از این طریق نصیب تو شده است].

وَأَعْلَمُ بِأَنَّكَ لَا تَكُونُ لَنَا وَلِيًّا حَتَّىٰ لَوْ افْتَضَعَ عَلَيْكَ أَهْلُ مِصْرِكَ وَقَالُوا: إِنَّكَ رَجُلٌ سَوَاءٌ لَمْ يَخْزُكَ ذَلِكَ، وَلَوْ قَالُوا: إِنَّكَ رَجُلٌ صَالِحٌ لَمْ يَسْرُكَ ذَلِكَ، وَلَكِنْ اُعْرِضْ نَفْسَكَ

→ معصومین علیهم السلام بوده، چنان که خود گوید: نود هزار حدیث از امام باقر علیه السلام شنیدم که هیچیک آن‌ها را اجازه نداشتیم برای کسی بازگو کنیم، وقتی به امام عرض کردم: یا بن رسول الله! باری گران به دوش دارم و بسا احساس می‌کنم از سنگینی آن نزدیک است حالت جنون به من دست دهد. حضرت فرمود: چون این حالت به تو دست داد، به صحرا برو و چاهی بجوی و سر در چاه کن و بگو: محمد بن علی به من چنین و چنان گفت.

مرحوم شیخ ابو عمرو و کشی از جابر نقل کرده که گفت: در ایام جوانی خدمت امام باقر علیه السلام به مدینه رفتم، چون در مجلس آن حضرت حضور یافتیم، از من پرسید: کیستی؟

گفتم: مردی از کوفه‌ام. پرسید: از کدام طایفه؟ عرض کردم: جعفری‌ام. فرمود: برای چه کار آمده‌ای؟ گفتم: به طلب علم. فرمود: از چه کسی؟ گفتم: از شما. فرمود: پس از این اگر کسی از تو پرسید از کجایی، بگو از مدینه‌ام. گفتم: مگر دروغ جایز است؟ فرمود: این گونه که به تو گفتم: دروغ نیست؛ زیرا هر که در شهری زندگی می‌کند از اهل آن شهر به شمار می‌آید تا از آنجا بیرون رود.

جابر به سال ۱۲۷ یا ۱۲۸ دیده از این جهان فرو بست. (معارف و معاریف، ج ۴، ص ۳۹)